

Mikszáth Kálmán:
NE FÉLJ, MÁTYÁS!

Apám szolgabíró volt, hát tömérdek madarat s tarka tojást hoztak nekem a panaszos felek. Kénytelenek voltak vele szegények, mert a János hajdú is ezzel fogadta az érkezőket: „Mi jót hozott?” s csak azután kérdezte: „Mit akarsz?”

Nem is emlékszem már minden madaramra, csak a Mátyás maradt meg emlékezetemben, mert különös teremtés volt és sajátságos vége lett. Egy szegény asszony hozta a ködmöne alatt; nagy óvatosan körüljárta az udvart, benézegetett a kocsiszínekbe, a kertek, a farakások alá.

– Kit keres?! – rivallt rá a hajdú.

– A kis „szolgabírócskát”.

– Mi jót hozott?

– Egy szajkócskát hoztam őkegyelmének.

– Laci! Laci! – kiáltozó a hajdú, mire én lemásztam a szénás padlásról és átvettem a madarat, akárcsak egy király, akinek a hódolati adót hozzák.

– Szép vagy, szajkó, – mondám, a tarka barkóját megsimogatva.

– Egy nagy úré volt ez, kérem alássan, Baloghy nagyságos úré, azé a híres követé... most hogy ím’ meghalt, én takarítottam rá, hát rám maradt a szegény szajkó, egyik rokon sem vitte el, de mivelhogy Mátyásnak hívják az uramat is... Börcsök Mátyás, megkövetem alássan... hát nem tűrhetem otthon, hogy az uramat bizgassa egy közönséges, oktalan állat...

– Hát tud beszélni?

– De még hogy! Tud az még tán olvasni is. Maga a nagyságos úr taníttatta, Isten nyugosztalja. Pi, pi! Adja csak ide az én kezembe, úrfiacska, majd megszólaltatom én mindjárt.

Az asszony megfogta, meglóbálta, mire a szajkó érthetően rikácsolta:

– Ne félj, Mátyás! Ne félj, Mátyás!

Kacagtam, ugráltam örömben. Az ördögbe is, egy tudós madár, amelyik emberhangon biztatja magát! Ritka dolog, az bizonyos.

– No, hát már most mit akar? – kérde János hajdú s nagy kegyesen megveregette az asszony vállát.

De már én nem hallgattam az ő ügyét-baját. Az udvar tele volt panaszosokkal, de mit törődtem én apró-cseprő bajaikkal. Én nagy gyönyörűséggel merültem el a szajkóm nézésébe. Én és a macska, mely felmászott a folyósó-oszlopra, s onnan leselkedett a rozzant kalitka új lakójára. Mátyás, amint illik egy félelmet nem ismerő madárhoz, nagy nyugodtsággal illesztgette, igazgatta tollait, a csőrével megkopogtatta a kalitka farácsát, míg apró, okos szemével kíváncsian nézegetett szerete.

Egyszerre megrázta magát, szétcsapott szárnyaival a rácsok között s hopp! a rosszul bevett szegről lefordult a kalitka s lent a téglaköveken összetört.

A lesben álló macska villámsebességgel ugrott le az oszlopról, hirtelen elkapta a szajkót s falánk szájában tartva a boldogtalant, rohant vele tüskén-bokron át a pajta tetejére. A megijedt szajkó torkaszakadtából rikácsolta a macska fogai közt:

– Ne félj, Mátyás! Ne félj, Mátyás!

Az udvaron összegyűlt panaszosok nagy hahotára fakadtak, én meg dühösen rohantam a macska után, de – már későn. A kút melletti fűzfán egy csomó veréb csipogott eszeveszetten, mintha azok is kacagnának: Hahaha! Bízthatod magad, bolond szajkó, hahaha! Lám, ennyit érnek az értelem nélkül betanult szavak! Még a halálod is nevetséges, hahaha!

És messziről még mindig hangzott, bár csak tompán, elhalóan: ne félj, Mátyás! Ne félj, Mátyás!

(1889. december 15.)